

Berörd part

Teologiska Högskolan i Stockholm
168 39 BROMMA

Saken

Ifrågasatt brott mot lag (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan.

ÄRENDET

Sedan Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) blivit uppmärksammas på att studenter vid Teologiska Högskolan i Stockholm (THS) känt sig trakasserade på grund av sexuell läggning i samband med e-post utskick från en enskild student, har Ombudsmannen den 9 juni 2004 beslutat att på eget initiativ granska huruvida THS vidtagit tillräckliga åtgärder för att förhindra fortsatta trakasserier. Granskningen har även inkluderat högskolans arbete för att främja studenternas lika rättigheter och förebygga diskriminering och trakasserier på grund av sexuell läggning.

Bakgrund

Den 9 december 2003 erhöll flertalet studenter och anställda vid Teologiska Högskolan i Stockholm ett brev via e-post med rubriken "Homosexualitet är en reparable skada och synd". Som avsändare anges en person som tillhör föreningen "Jesus älskar Sverige".

Den 15 december 2003 skickade rektor, V L, ut ett brev till samtliga studenter vid högskolan där hon beklagar det inträffade och tar avstånd från e-brevet, såväl till innehåll som form. Rektor citerar även ur högskolans likabehandlingsplan och måldokument samt meddelar att högskolan ska granska om det går att förhindra otillbörliga e-postutskick av detta slag.

Den 29 april 2004 erhåller samtliga studenter och anställda vid THS ett nytt e-brev med samma avsändare som tidigare. Även denna gång beskrivs homosexualitet som något abnormt och sjukligt. Rektor skickar samma dag ett brev till samtliga studenter och tar avstånd från innehållet och tillvägagångssättet.

Rektor beklagar att högskolan inte kan skydda e-postadressaterna mot ovälkomna försändelser. Rektor uppvaktas av studentkårsrepresentanter, som undrar vilka åtgärder hon avser att vidta med anledning av det inträffade. Rektor kontaktar Jämställdhetsombudsmannen, Högskoleverket och HomO för råd. HomO menar att det kan vara svårt att skydda sig mot anonyma utskick av detta slag och att det viktigaste är att högskolan tar avstånd från utskicken om de sker.

Flera studenter vid THS kontaktar HomO och uppger att de känt sig kränkta av utskicken. En av studenterna berättar att hon egentligen vill göra en anmälan, men väljer att avstå på grund av rädsla för att det skulle uppstå spekulationer om hennes sexuella läggning.

I samband med en gästföreläsning vid THS tar HomO initiativ till ett möte med rektorn. Hon redogör för ovanstående händelseförlopp, men meddelar även att man lyckats identifiera brevens avsändare som en av skolans studenter. Rektor V L hade försökt få till stånd ett möte, men studenten uteblev. En av de anställda hade dock haft ett samtal med studenten. Därvid framhölls att även om alla har rätt till sin åsikt, så åligger det skolan att skapa en studiemiljö där alla kan studera på lika villkor. HomO påpekade att studenten borde ha informerats om eventuella disciplinära åtgärder som kunde bli aktuella vid fortsatta trakasserier. Vidare borde högskolans främjande likabehandlingsarbete kompletteras med anledning av det inträffade.

Den 9 juni 2004 fattar HomO beslut om initiativgranskning för att följa upp frågan om huruvida högskolan vidtagit tillräckliga åtgärder för att utreda och förhindra fortsatta trakasserier samt att granska högskolans generella arbete för att förebygga diskriminering och trakasserier på grund av sexuell läggning.

Ärendet

Vid möte med THS den 19 oktober 2004 konstaterade HomO att det inte fanns någon anledning att misstänka att THS agerat felaktigt eller underlåtit att agera avseende de kränkande e-postutskicken. Tvärtom har högskolan tydligt tagit avstånd från såväl formen för som innehållet i utskicken samt sökt kontakt med den aktuella studenten för att förtydliga högskolans ståndpunkt. Däremot anser HomO att högskolan borde ha informerats om vilka disciplinära åtgärder som hade kunnat bli aktuella vid fortsatta trakasserier. THS medger att studenten inte informerats om högskolans befogenheter att vidta disciplinära åtgärder gentemot en student för att förhindra fortsatta trakasserier. Detta har sin bakgrund i det faktum att THS är en enskild utbildningsanordnare med rätt att utfärda examina och därmed ålagd att följa likabehandlingslagen, men inte är skyldig att följa bestämmelserna om disciplinstraff i högskolelagen eller högskoleförordningen. Högskolan har alltså haft möjlighet att vidta disciplinära åtgärder, men med hänvisning till att det saknats en överklagandeinstans vid högskolan, valt att inta en mycket restriktiv hållning när det gäller disciplinära åtgärder.

I det aktuella fallet skulle disciplinära åtgärder enligt THS uppfattning kunna aktualiseras endast om studenten begått brott av grövre slag, i det här fallet dömts t.ex. för hets mot folkgrupp.

THS inställning är att högskolan frivilligt ska följa bestämmelserna i högskolelagen och högskoleförordningen. THS aviserade därför vid mötet att man avser att inrätta en disciplinnämnd samt en överklagandeinstans vid högskolan.

HomO framhöll att det är viktigt att det framgår av likabehandlingsplanen hur ett ärende enligt likabehandlingslagen hanteras vid THS. En student som t ex trakasserar andra studenter och inte upphör med detta efter tillsägning bör i framtiden informeras om vilka eventuella åtgärder som kan komma att bli aktuella om vederbörande inte upphör med trakasserier.

HomO menade också att THS, mot bakgrund av det inträffade, borde vidta ytterligare generella åtgärder för att främja likabehandling och förebygga trakasserier på grund av sexuell läggning. THS meddelade att man under hösten 2004 bjudit in Sveriges Förenade Gaystudenter (SFG) som hållit en föreläsning för personalen vid THS. Vidare hade HomO accepterat en inbjudan att hålla ett seminarium för kollegiet under våren 2005. HomO:s konkreta synpunkter på likabehandlingsplanen och krav på kompletteringar hade översänts till THS. Härutöver meddelade THS att den student som stått bakom de aktuella e-postutskicken inte längre är elev vid skolan.

Högskolan inkom med en kompletterad likabehandlingsplan den 16 december 2004.

OMBUDSMANNENS BESLUT

Såvitt avser frågan om huruvida THS vidtagit tillräckligt långtgående åtgärder för att förhindra fortsatta trakasserier har utredningen inte gett någon anledning att kritisera THS för brister i utredningsskyldigheten enligt likabehandlingslagen. Ombudsmannen står dock fast vid uppfattningen att studenten som låg bakom e-postutskicken borde ha informerats om möjligheten till eventuella disciplinära åtgärder vid ett fortsatt oönskat beteende. Utredningen har emellertid visat att anledningen till att så inte skedde var dels svårigheten att få kontakt med studenten ifråga, dels, och kanske främst, att högskolan inte hade tydliga rutiner för tillämpningen av disciplinära åtgärder vid trakasserier. Någon instans för överklagande fanns heller inte vid högskolan varför THS valt att inta en mycket försiktig hållning avseende disciplinära åtgärder. I det aktuella fallet skulle disciplinära åtgärder enligt THS uppfattning kunnat aktualiseras endast om studenten begått brott av grövre slag, i det här fallet dömts t.ex. för hets mot folkgrupp. HomO menar att det inte är rimligt att disciplinära åtgärder skulle kunna bli aktuella endast om en student döms för grova yttrandefrihetsbrott som hets mot folkgrupp, utan att även brott mot likabehandlingslagen i form av trakasserier bör kunna resultera i disciplinära åtgärder – oavsett om högskolan är en enskild utbildningsanordnare eller har staten som huvudman.

Ombudsmannen välkomnar därför att högskolan under ärendets gång har upprättat tydliga rutiner och regler avseende fall av trakasserier. Härefter ingår att den inrättade disciplinnämnden skall göra en bedömning av behovet av disciplinära åtgärder vid fall av trakasserier enligt likabehandlingslagen. Disciplinnämndens beslut kan överklagas till THS styrelse, som tillsätter en Överklagandenämnd för att handlägga ärendet.

Avseende högskolans likabehandlingsplan får Ombudsmannen upprepa vissa synpunkter:

Studiemiljön

Likabehandlingsplanen bör innehålla åtgärder som syftar till att skapa en studiemiljö som är fri från kränkande inslag och där alla studenter känner sig välkomna oavsett sexuell läggning. Detta kan man göra genom att utforma informationsmaterial på ett sådant sätt att inte enbart den heterosexuella läggningen framstår som normativ, men också genom att t ex utöka utbudet och synligheten av litteratur och tidningar för och om homo- och bisexuella. Sådant litteratur bör finnas tillgänglig och väl synlig på till exempel bibliotek, studentexpeditioner, studenthälsan etc. Ett minimikrav som man kan ställa på studiemiljön är självklart att anslagstavlorna och allmänna informationsplatser ska vara fria från material som kan uppfattas som kränkande med avseende på de skyddade diskrimineringsgrunderna. HomO har under utredningen erfarit att det vid THS förekommit kränkande material på anslagstavlorna. THS har informerats om detta. HomO har förståelse för att det kan vara svårt för högskolan att hindra att sådant material sätts upp på anslagstavlorna, men då högskolan har det övergripande ansvaret för studiemiljön bör man vidta någon åtgärd för att minska risken för att så sker eller snabbt kan tas ned.

Rekrytering

Av de mål och strategier som anges i likabehandlingsplanen framgår att det vid studentrekrytering tydligt skall framgå att ”såväl kvinnliga som manliga sökanden välkomnas, oavsett etnisk tillhörighet, sexuell läggning eller funktionshinder”. HomO välkomnar denna åtgärd och rekommenderar att formuleringen upprepas under rubriken *Rekrytering och antagning* för att minimera risken för att denna åtgärd i praktiken glöms bort.

Introduktionen

Det framgår av likabehandlingsplanen att introduktionsveckans innehåll och form årligen skall prövas, varvid jämställdhetsfrågornas olika aspekter skall vara vägledande. Eftersom jämställdhetsbegreppet endast innefattar diskrimineringsgrunden kön bör begreppet bytas ut eller kompletteras med frågor rörande likabehandling eller jämlikhet.

Betyg och examination

Av likabehandlingsplanen framgår att åtgärder skall vidtas för att motverka könsdiskriminering. Även här bör det framgå att åtgärder skall vidtas för att motverka alla former av diskriminering.

Undervisningen, kurser och kursutbud

Vid THS skall såväl kursupplägg som litteraturval granskas ur genusperspektiv vilket inkluderar frågor rörande jämn könsfördelning när det gäller författare, huruvida innehållet speglar normalitet och stereotyper, vad som eventuellt kan uppfattas som kränkande och så vidare. Det är även här viktigt att det tydligt framgår att granskningen även gäller frågor som berör sexuell läggning och inte bara kön.

Redovisning av uppnådda mål och handlingsplanen för 2005.

Det är utmärkt att likabehandlingsplanen innehåller en redovisning av de åtgärder som genomfördes under föregående år. För högskolans egen del och för Ombudsmännens tillsyn är det dock viktigt att samtliga åtgärder som vidtagits för att främja likabehandling också framgår av denna redovisning. HomO vet att fler åtgärder har vidtagits än de som faktiskt redovisas. Detsamma gäller handlingsprogrammet för 2005. Anledningen till att planerade eller redan genomförda åtgärder inte finns redovisade kan bero på att handlingsplanen rent allmänt lider av en bristande grad av konkretion. Åtgärderna bör till skillnad från målbeskrivningarna vara så precisa och konkreta att det t.ex. framgår vilka dokument som ska revideras för att målbeskrivningen avseende rekryteringen skall omsättas i praktiken, när det skall göras och vem som är ansvarig. Så som likabehandlingsplanen är skriven idag är det inte heller möjligt att utläsa när den senaste undersökningen avseende den psykosociala arbetsmiljön genomfördes, vilket resultatet var och om den föranledde några åtgärder.

Med dessa synpunkter ska ärendet nu avslutas.

Ärendet avskrivs från vidare handläggning.

Beslut i detta ärende har fattats av tjänsteförrättande ombudsmannen George Svéd efter föredragning av utvecklingsdirektören Marie Lindberg.

George Svéd

Marie Lindberg